

SERRA D'OR

Simone Weil: guerra i revolució

Josep Otón ens introdueix «en el pensament d'aquesta autora respecte a la guerra i a la revolució, tot i el caràcter fragmentari i inacabat de la seva obra»

— Josep Otón

20/07/2023

Simone Weil a Sitges el setembre de 1936, davant de la seu del Comitè de Defensa local. Fons Simone Weil.

La traducció al castellà de la novel·la *Colonne* (*La columna*) d'Adrien Bosc (Tusquets, 2022) sembla haver reobert l'interès per la participació de Simone Weil en la Guerra Civil espanyola. El relat d'aquesta experiència pot ajudar a aprofundir en el pensament d'aquesta autora respecte a la guerra i a la revolució, tot i el caràcter fragmentari i inacabat de la seva obra.

Filla d'una família jueva no practicant, va néixer a París l'any 1909. Juntament amb el seu germà gran, el matemàtic André Weil, va destacar des de ben jove per la seva extraordinària intel·ligència. A més, mostrà sempre una inquietud particular envers la qüestió social.

Va compaginar la feina com a professora de filosofia en diversos instituts femenins amb la reflexió filosòfica i el compromís sindical en plena eclosió dels moviments totalitaris. Malgrat la seva implicació en la lluita obrera, es distancià de les polítiques aplicades en la flamant Unió Soviètica. Una actitud que li va valdre els retrets de Lev Trotski mateix.

inspirar en alguns d'aquest viatge per escriure la novel·la *Le bleu du ciel* (*El azul del cielo*, Tusquets, 1990), ambientada en la Barcelona dels Fets del 6 d'Octubre.

Amb l'aixecament militar de 1936, Weil va sentir la necessitat de tornar a Catalunya. Després de les seves anàlisis prou decebedores sobre el futur del proletariat a Alemanya i a l'URSS, a Espanya s'obria una esperança per a la revolució. Tanmateix, sorpresa per la calma de la ciutat, va escriure als seus pares: «Aquesta Barcelona és la mateixa que vam conèixer.» I en el seu diari afirmava: «Res no ha canviat, efectivament, excepte un petit detall: el poder està en mans del poble. Els homes de blau manen. Ens trobem davant d'un d'aquests períodes extraordinaris, que fins ara no han perdurat, on aquells que sempre han obeït assumeixen les responsabilitats.» Ara bé, s'adonà d'un perill: «Evidentment, això no eximeix de certs inconvenients. Quan es dona als vailets de disset anys un fusell carregat enmig d'una població desarmada...» («Diario de España», a *Escritos históricos y políticos*, Madrid, 2007, pàg. 510).

Es va entrevistar amb Julián Gorkin, un dels dirigents del POUM que havia estat exiliat a París. Weil s'oferí per anar a buscar Joaquim Maurín, desaparegut a Galícia durant els primers dies de la guerra. Gorkin va considerar inviable la proposta. Aleshores, Simone Weil decidí anar al front com a periodista.

S'incorporà a la columna Durruti, al front d'Aragó, a mitjan agost. A Pina de Ebro, mentre es dedicava a feines de la cuina, va patir un accident amb una paella d'oli bullint que l'obligà a retornar a Barcelona. Amb greus cremades a la cama, va ser ingressada a l'hospital militar habilitat a l'antic hotel Terramar de Sitges. A finals de setembre viatjà cap a França.

En la seva experiència a la Guerra Civil conflueixen dos elements fonamentals de la seva trajectòria: la guerra i la revolució. L'ombra de la guerra plana al llarg de tota la seva vida, des de la infantesa, quan el seu pare va ser mobilitzat com a metge durant la Primera Guerra Mundial, fins a la seva mort, en plena Segona Guerra Mundial. I el desig d'una revolució que posés fi a l'opressió social va ser un dels objectius del seu pensament i de la seva acció.

Ara bé, aquests dos elements són dues vessants d'una mateixa preocupació: el patiment humà. Sempre s'amoïnà per la vida dels soldats. Els comparava amb els obrers del treball en cadena de les fàbriques, amb l'agreuja que, sota la disciplina militar, vivien amenaçats, no pas per l'acomiadament, sinó per la pena de mort. Així mateix, va fer amistat amb Joë Bousquet, el poeta occità enllitat per un tret rebut a la Primera Guerra Mundial, i amb Antonio Atares, soldat republicà espanyol internat en un camp al sud de França.

D'altra banda, entenia la revolució com un instrument per mitigar els efectes de l'opressió social. Tot i això, a Espanya va ser testimoni de com l'ambient bèl·lic esvaïa els ideals revolucionaris. L'octubre de 1936 va escriure: «L'atmosfera de Guerra Civil predomina sobre les aspiracions que intentem defensar per mitjà de la Guerra Civil» («Reflexiones para disgustar», a *Escritos históricos y políticos*, Madrid, 2007, pàg. 517). Anteriorment ja havia sentenciat: «La guerra revolucionària és la tomba de la revolució» («Reflexiones sobre la guerra», a *Escritos históricos y políticos*, Madrid, 2007, pàg. 332).

L'escriptor francès Georges Bernanos —conservador, catòlic i monàrquic—, escandalitzat per les actuacions dels militars insurrectes, va escriure la novel·la *Les grands cimetières sous la lune*. Weil li va enviar una carta per explicar-li com era de similar la seva experiència, però des de l'altre bàndol.

Li va confessar l'impacte provocat per la mort d'un adolescent falangista capturat pels seus companys milicians. Durruti li exposà l'ideari anarquista per convèncer-lo d'enrolar-se a la seva columna. En cas contrari, seria afusellat. El jove no va voler unir-se als milicians i fou executat. Segons Weil, «sempre m'ha pesat a la consciència la mort d'aquest petit heroi» («Carta a Georges Bernanos», a *Escrits sobre la guerra*, València 1997, pàg. 55). També l'afectà l'execució de nou joves de Sitges, pretesament feixistes, com a represàlia per la mort de nou milicians de la ciutat caiguts en l'expedició de Mallorca.

Explicà a Bernanos la seva preocupació per l'embriaguesa provocada per la guerra atès que podia erosionar els ideals més purs. «Tinc la sensació que, un cop les autoritats temporals i espirituals han establert que una categoria d'homes queda al marge d'aquells la vida dels quals es considera que té valor, no hi ha res més natural per a l'home que matar» («Carta a Georges Bernanos», a *Escrits sobre la guerra*, València 1997, pàg. 57). Anys més tard, en el seu comentari a la *Illiada*, desenvolupà el concepte «força» i mostrà la seva capacitat per deshumanitzar tant la víctima com el botxí. «El poder que posseeix (la força) de transformar els homes en coses és doble i s'exerceix de dues maneres; petrifica de forma diversa, però igualment, les ànimes dels que la pateixen i les dels que l'exerceixen» («La *Illiada* o el poema de la força», a *Escrits sobre la guerra*, València 1997, pàgs. 79 i 99). Unes paraules que recorden la «banalitat del mal» de Hanna Arendt. Tal vegada, l'experiència al Front d'Aragó va inspirar una de les seves darreres propostes: la creació d'un grup d'infermeres que atenguessin els soldats ferits a primera línia («Proyecto de una formación de enfermeras de primera línea», a *Escritos de Londres y últimas cartas*, Madrid 2000, pàgs. 145-152). Seria una manera de participar en el combat, però capgirant la lògica destructora de la guerra (vegeu Emilia Bea, «Simone Weil y la Guerra Civil española. Una participación esperanzada y crítica», *Cuadernos Electrónicos de Filosofía del Derecho*, núm. 27, 2013, València, pàgs. 65-66). La seva prematura mort a Anglaterra, el 24 d'agost de 1943, ara fa vuitanta anys, no li va permetre dur a terme aquest projecte autènticament revolucionari pel seu caràcter humanitzador.

Aquest article ha estat publicat a la revista Serra d'Or de juliol-agost (763-764). Per a més informació premeu [AQUÍ](#)

Fes-te subscriptor de Núvol

Suma't al digital de cultura i gaudeix d'un munt d'avantatges

Participa en sortejos setmanals i guanya llibres

Rep la revista anual en paper

Accedeix a la Biblioteca del Núvol

Aconsegueix descomptes culturals

COMENTARIS

[→ Inicia sessió per deixar un comentari](#)

TAMBÉ ET POT INTERESSAR

[Vet-ho aquí](#)

Picasso, Miró, Tàpies

— Serra d'Or

EN PORTADA

Suplement literari

Faves Tendres #181

— Núvol

[Parlem amb...](#)

Emily McBride: "La reescriptura expressa la incertesa"

— Carlota Rubio

[Opinió](#)

Pedro, pija i quinquí

— Pol Viñas

[Parlem amb...](#)

Andreu Juanola: "Mai em perdonaré haver parlat amb Messi en castellà"

— Agus Izquierdo

EL MÉS VIST

- 1 Andreu Juanola: "Mai em perdonaré haver parlat amb Messi en castellà"
— Agus Izquierdo
- 2 Pedro, pija i quinquí
— Pol Viñas
- 3 Artistes vingueren...
— Joan Burdeus
- 4 Qui plagia, mana?
— Oriol Osan i Tort
- 5 Guia cultural per votar el 23-J (IV)
— Jaume Forés Juliana

NÚVOL

[Sobre Núvol](#) [Publicitat](#) [Contacte](#)

Segueix-nos:

© Núvol.com 2023 [Avis legal](#) [Política de privacitat](#) [Normes de participació](#)Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència